augustini ja murrab inglis wägedest läbi ja ühendab oma wäe Transwaali wägedega.

Nõnda sai president Stein presidendi Krügeriga lokku, kus nad sõjanõuu peawad. 1. septembril kuulutab Roberts ka Transwaali Inglise asumaals; kuid sõda wältab edasi.

Boeride kindral Dewet, ehk „Must Kristjan" teeb inglis pealikute elu Lõune-Afwrikas üsna hapuks, ja on kui wai inglaste külje sees. Ta on oma kerge wäesalgaga igalpool, ja ristgi ei saa inglased teda tabada.

11. septembril taganeb president Krüger ära Portugali pinnale ja sõidab 6 kuu peale puhkama. Schalk Burger astub tema asemele. President Krüger Lorenzo-Markesi linnas. Boerid taganewad ära põhja poole mägedesse, inglased taga järele.

2. oktobril wõitlewad boerid juba jälle Natalis ja inglased kaotawad palju mehi.

6. oktobril on Buller sunnitud lõuna poole ära taganema. Ka teistes paikades hakkawad inglased boeride eest taganema. Roberts ähwardab, meelitab, laastab, pakub raha boeride ülematele, ähwardab jälle, laastab uueste, põletab meeletult, kuid boerid ei pane oma riistu ei mingi hinna eest maha, wabadus on nende ülem hüüs (warandus), mille eest nad wiimseni weretilgani tõotawad wõidelda. 11. oktobril, aast päraft sõja hakku, hakkawad boerid uuesti wõitma ja inglased taganewad enamaste igalpool nende eest. Kindral Buller sõidab ära Inglismaale.

President Paul Krüger sõidab Hollandi sõjalaewa „Gelderbandi" peal Euroopasse suurriikide poolt abi paluma Inglismaa wägiwalla wastu. Weerand miljon soldatid kõige parema kindralite juhatuse al on Inglismaa ühe aasta jooksul Lõuna-Afwrikasse wälja läkitanud, et boeride wabariikisid ära kaotada, kuid tänini pole see neil weel mitte korda läinud. Boerid on selles sõjas maailmale ilmutanud oma hiiglasõuudu ja näitanud inglaste nõtrust. Kuidas see suur wabadusewõitlus weel lõpeb, seda teab üksi Jumal. — —

„Oh ära kiitle, „ilmarlik",
Et wõitmata so oda, piik:
Sind pelsab boeri talumees,
Et oled püsti häda sees.
Waat', siin on wabaduse jõuud
Ja nägemata waimu nõuud.

Kül walitsed sa mered, maad,
So wõimu ilmad kardawad,
Kuid wabadus ei karda sind,
Tal terakest ja rauast rind:
Ei õigus kohku ilma sees,
Ei kohku Briti trooni ees. —

Oh boeri rahwas, wõitle sa,
Sull' õnne soowib ilmamaa.
Sa seisad maa ja rahwa eest
Ja lähed läbi tulest, weest —
Sa wõitled oma rahwa ra'al,
Wõid surra wabal isamaal."

---

14. aprillil s. a. algas **Pariisi maailma näitus** keiser Nikolai II. uulitsa ja keiser Aleksander III.